

dr hab. Hubert Czerepok prof. AS

Szczecin 13.06.2022

Katedra Filmu

Wydział Sztuki Mediów

Akademia Sztuki w Szczecinie

Recenzja rozprawy habilitacyjnej oraz dorobku naukowego i dydaktycznego Pana dr Krzysztofa Maniaka, sporządzona w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

Podstawowe dane o kandydacie.

Pan Krzysztof Maniak urodził się 27 stycznia 1990 roku w Tuchowie. W roku 2013 otrzymał stopień licencjata. Dyplom licencjacki zrealizował w Pracowni Kreacji Cyfrowej na Wydziale Intermediów Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Funkcję promotora pełnił dr hab. Bogdan Achimescu, prof. ASP w Krakowie. Następnie habilitant kontynuował edukację w tej samej uczelni do roku 2015, kiedy to otrzymał stopień magistra sztuki. Jego dyplom magisterski powstał również w Pracowni Kreacji Cyfrowej na Wydziale Intermediów Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, pod opieką promotorską dr hab. Bogdana Achimescu, prof. ASP w Krakowie. Funkcję recenzenta sprawował dr Roman Dziadkiewicz. Kolejnym etapem w karierze naukowej kandydata było uzyskanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne, który został nadany mu uchwałą Rady Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie w dniu 18 grudnia 2018 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej dr Krzysztofa Maniaka brzmiał: „Efemeryczne aspekty dzieła sztuki w XX i XXI wieku. Zapis”. Promotorem doktoratu był prof. dr hab. Grzegorz Sztwiertnia, a recenzentami: prof. dr hab. Izabella Gustowska oraz dr hab. Andrzej Tobis, prof. ASP w Katowicach. Od 2019 roku dr Krzysztof Maniak związany jest ze swoją Alma Mater. Wtedy rozpoczyna pracę jako asystent w Katedrze Zjawisk Sztuki Wydziału Intermediów (2019-2020),

a następnie zatrudniony zostaje na stanowisku adiunkta w tej samej katedrze (od roku 2021).

Ocena dorobku artystycznego, dydaktycznego i organizacyjnego.

Początek kariery artystycznej habilitanta przypada na rok 2012, kiedy to bierze udział w Festiwalu Sztuki Wideo „Punkty Widzenia” zorganizowanym przez Galerię Manhattan w Łodzi. Od tamtego czasu pozostaje on bardzo aktywnym artystą, który uczestniczy w wielu wystawach zbiorowych w kraju i za granicą, oraz do którego należy autorstwo ośmiu wystaw indywidualnych. Do najważniejszych grupowych prezentacji dr Krzysztofa Maniaka należą: „Co widać. Polska sztuka dzisiaj” (2014), „Wiek Półcienia. Sztuka w czasach planetarnej zmiany” (2020), (Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie); „Into the Country” (2014, Galeria SALT Ulus w Ankarze); „Natura w Sztuce” (2019), „Artysta jest obecny” (2021) (Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie); „Natura – Materiał twórczy. Kolekcja MOCAK-u” (2021, Międzynarodowe Targi Sztuki ArtVilinius’21 w Wilnie); „Polski Las” (2017, Galeria Biała w Lublinie); „Mocne Stąpanie po ziemi” (2015, Galeria BWA w Katowicach oraz BWA Tarnów); „Wykrój. Miasto. Tarnów” (2016, BWA Tarnów); „Apologia przypadkowości” (2016), „Z Peryferii” (2020) (Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej w Słupsku i Ustce), „From Matter to Data. Ecology of Infrastructures” (2020) (pokaz organizowany przez nowojorską MOMA na internetowej platformie post.moma.org); „Kontekst. Kongres Postartystyczny” (2021, Sokołowsko).

Najważniejszymi wystawami indywidualnymi dr Krzysztofa Maniaka są: „Zatrzymane” (2014, Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej / Baszta Czarownic w Słupsku); „Przypomina mi się śnieg” (2016) oraz „Kamień i drzewo” (2021) w duecie z Joanną Przybyłą (BWA Warszawa) oraz „Wybrane filmy, fotografie i obiekty Krzysztofa Maniaka z lat 2017-2020 (2019, Galeria Miejska BWA Tarnów) (2020, Galeria Bielska BWA).

Habilitant jest również laureatem nagrody głównej w kategorii Sztuki Wizualne konkursu Programu 3 Polskiego Radia „Talenty Trójki 2013”, laureatem nagrody Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dla studentów uczelni artystycznych (Warszawa 2014).

Otrzymał także wyróżnienie honorowe na Biennale Sztuki Młodych „Rybie Oko 7”

w Bałtyckiej Galerii Sztuki Współczesnej (Słupsk/Ustka, 2013), nagrodę główną 14. edycji konkursu „Artystyczna Podróż Hestii” w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie (Warszawa, 2015).

Jest również stypendystą Stypendium Twórczego Miasta Krakowa (2016), Stypendium Artystycznego Miasta Tarnowa (2018) oraz otrzymał Grand Prix V Salonu Wiosennego, BWA Tarnów (2018). W 2021 roku został finalistą i zarazem laureatem ostatniej edycji konkursu „Spojrzenia” organizowanego przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki (Warszawa, 2021), a także znalazł się w pierwszej dziesiątce plebiscytu „Kompas Młodej Sztuki” (2021). Prace artysty znajdują się w następujących kolekcjach: FilMOTECE Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, w Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, w Galerii Bielskiej BWA w Bielsku-Białej, w Galerii Miejskiej BWA Tarnów, w Galerii Miejskiej BWA Bydgoszcz, w ABC Gallery w Poznaniu, w Kolekcji Fundacji Artystycznej Podróży Hestii w Sopocie.

Lista dokonań artystycznych habilitanta jest imponująca i świadczy o jego olbrzymiej kreatywności i aktywności artystycznej.

Pracę dydaktyczną w rodzimej uczelni dr Krzysztof Maniak rozpoczął w roku akademickim 2019/2020. Jego obowiązki asystenckie rozdzielone były pomiędzy dwie pracownie i jeden przedmiot: Pracownię Sztuki Performance prowadzoną przez dr hab. Artura Grabowskiego, prof. ASP w Krakowie, Pracownię Interakcji Medialnych prowadzoną przez dr Mariusza Fronta, a także „Artykulację Dzieła Sztuki” – przedmiot autorstwa prof. dr hab. Artura Tajbera. Jesienią 2019 roku był współopiekunem pleneru dla I roku z Pracowni Sztuki Performance, który odbył się na Harendzie, w Zakopanem. W roku akademickim 2020/2021 habilitant awansował na stanowisko adiunkta w Katedrze Zjawisk Sztuki. Oprócz prowadzenia procesów dydaktycznych obejmujących dwie pracownie i jeden przedmiot dr Krzysztof Maniak samodzielnie prowadził zajęcia „Warsztat dyplomu”, które przeznaczone były dla studentów III roku licencjatu. W tym samym roku pełnił także nieoficjalnie funkcję promotora pomocniczego przy pracy dyplomowej Pana Michała Menkarskiego zrealizowanej w Pracowni Archisfery (prowadzący: dr hab. Grzegorz Biliński prof. ASP w Krakowie, asystentka mgr Patrycja Maksylewicz).

W ramach pracy organizacyjnej na rzecz uczelni dr Krzysztof Maniak był członkiem Uczelnianej Komisji Wyborczej, uczestniczył w organizacji Dni Drzwi Otwartych ASP, pełnił

funkcję wydziałowego koordynatora do spraw wymiany zagranicznej programu Erasmus+, był sekretarzem komisji rekrutacyjnej na studiach I i II stopnia.

Od roku akademickiego 2021/2022 dr Krzysztof Maniak pełni funkcję prodziekana Wydziału Intermediów ASP w Krakowie współprowadząc jednocześnie wraz z prof. dr hab. Arturem Tajberem Pracownię Sztuki Pojęciowej oraz przedmiot Artystyczna artykulacja dzieła sztuki. Jako prodziekan czuwa nad działalnością samorządu studenckiego oraz koordynuje działalność studenckich kół naukowych, nadzoruje procedury zamówień publicznych związanych z wydziałowymi planami zakupów i zlecania usług, współpracuje przy prowadzeniu sprawozdawczości programów realizowanych przez wydział w ramach grantów i dotacji MNiSW oraz MKiDN, przewodniczy Komisji Zapewniania Jakości Kształcenia, Komisji Stypendialnej i Komisji Rekrutacyjnej.

Dr Krzysztof Maniak jest pedagogiem dojrzałym i samodzielnym. Jako świetny organizator wspiera swoimi umiejętnościami funkcjonowanie Wydziału Intermediów ASP w Krakowie oraz przyczynia się do jego rozwoju.

Ocena merytoryczna pracy habilitacyjnej.

Zestaw dokumentów otrzymanych przeze mnie obejmuje: wniosek kandydata o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, załącznik zawierający dane wnioskodawcy, kopię dyplomu uzyskania stopnia doktora, Autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych lub artystycznych, dzieło habilitacyjne - materiał ilustracyjny oraz portfolio - materiał uzupełniający. Ponadto, na pendrive znajdują się opowiadania dr Krzysztofa Maniaka, folder z filmami wideo oraz pliki z dziełem habilitacyjnym i portfolio uzupełniającym w dużej rozdzielczości.

W skład pracy habilitacyjnej kandydata wchodzi cztery realizacje powstałe w latach 2018-2021. Pierwszym dziełem opisanym w Autoreferacie, którego obszerna dokumentacja fotograficzna umieszczona została w Załączniku nr 1 do Autoreferatu, jest wieloelementowa instalacja zatytułowana "Kamień". Powstawała ona w latach 2018-2020. Składowymi tej złożonej pracy są: bryła piaskowca o wymiarach 14 cm x 36 cm x 42 cm umieszczona na skrzyni transportowej wykonanej ze sklejki, 5 szklanych słoików zawierających pył pozyskany w trakcie ścierania piaskowcowej skały (waga 16,75 kg) ustawionych na podobnej skrzyni, 8 rejestracji wideo pochodzących z wybranych ośmiu dni z okresu, kiedy to habilitant ręcznie szlifował bryłę piaskowca (każde wideo trwa 11:20 min), zestaw 13 fotografii dokumentujących etapy procesu (zostały one wybrane z zbioru

liczącego 701 sztuk, są one różnych wymiarów, a w przestrzeni galerii zaaranżowane zostały w stylu petersburskim), oraz precyzyjny zapis dni i godzin, które kandydat spędził szlifując w pracowni bryłę piaskowca (30 × 202 cm, druk na papierze offsetowym). Kolejną, wskazaną przez dr Krzysztofa Maniaka, realizacją jest "Pień". Powstanie tej pracy, podobnie do poprzedniej, rozłożone było również w czasie (2018-2019). W jej skład wchodzi: bukowy pień o wymiarach 120 cm × 90 cm × 90 cm, performance z udziałem publiczności (BWA Tarnów, 30.10.2019), fotografie o różnych formatach (repozytorium cyfrowe zawiera 455 fotografii dokumentujących działania z pniem w latach 2018-2019). Trzecim dziełem opisywanym w autoreferacie jest „Bez tytułu (Siano)”, które od roku 2019 artysta realizuje do dnia dzisiejszego. W ramach tego "ongoing project" powstały: performance, rzeźby in situ (wymiarzy zmienne), fotografie różnych formatów (liczba fotografii w repozytorium cyfrowym to 425 sztuk, stan na grudzień 2021), oraz wideo (1:30 min. Full HD, kolor/dźwięk).

Czwarta realizacja będąca przedmiotem pracy habilitacyjnej habilitanta to procesualne działanie, które artysta realizuje od roku 2018 do dnia dzisiejszego. Jest ono zatytułowane: „Bez tytułu (z serii Spacerzy)”. Autor prezentuje wybór pięciu fotografii ze spacerów z lat 2018-2020 (liczba wszystkich w repozytorium cyfrowym to 1220 sztuk, stan na grudzień 2021).

Przedstawiony przez habilitanta Autoreferat przygotowany został bardzo starannie. Tekst w sposób wyczerpujący opisuje metodologię pracy artystycznej kandydata. Autor w sposób precyzyjny pozycjonuje swoją twórczość w kontekście dokonań innych twórców. Dr Krzysztof Maniak opisuje swoje inspiracje, do których należą dokonania wielu ważnych artystów. W tekście pojawiają nazwiska: Roberta Smithsona, Waltera de Marii, Michaela Heizera, Tehchinga Hsieha, Ilany Haleperin, Sol LeWitta, Douglasa Haubera, Claesa Oldenburga oraz Romana Opałki. Okazuje się, że najbardziej istotnym czynnikiem definiującym twórczość kandydata jest jednak genius loci miejsca, w którym kandydat mieszka. Tuchów jest miastem, w którym dr Krzysztof Maniak się urodził, skąd wyjechał na studia do Krakowa, dokąd powrócił i zamieszkał, tam właśnie pracuje twórczo. Bezkompromisowość i determinacja Romana Opałki wydają się być ważnymi składowymi twórczości dr Krzysztofa Maniaka. Sposób recepcji czasu przez obu artystów jest podobny. Dla habilitanta czas jest medium, które pozwala mu mierzyć się z entropią. Dzięki upływowi dni, godzin, sekund, prace artysty stają się zegarami biologicznymi procesów twórczych, które trwają dokładnie tyle ile muszą i mogą trwać.

Chciałbym jednak dodać kilka nazwisk do listy artystów wymienionych w Autoreferacie, ponieważ uważam, że ich specyficzne traktowanie rzeczywistości zbliżone jest do przenicowywania świata przez habilitanta. Są nimi: Erwin Wurm, Roman Signer oraz Pierre Huyghe. Seria fotografii "One Minute Sculpture" pierwszego z nich przypomina działania z pniem, natomiast "Siano" przywodzi na myśl subwersywne rejestrowane na wideo działania drugiego. Jednak w kontekście twórczości Pana Krzysztofa Maniaka najbardziej rezonuje twórczość ostatniego z nich - Pierre'a Huyghe. Jego realizacja z Documenta 13, z Kassel, z roku 2012, zatytułowana "Untitled", doskonale ilustruje strategię artystyczną kandydata. W jednym z udzielonych przez siebie wywiadów francuski artysta mówi: *"I'm interested in how to quantify the different variations of being alive...how to intensify the presence of things."*¹ (tłum. *"Interesuje mnie, jak określić ilościowo różne warianty życia... jak zintensyfikować obecność rzeczy"*). Bardzo podobnie dzieje się w przypadku odbioru prac habilitanta - wzmagają one poczucie obecności, prowokują aby dostrzegać inne, mniej oczywiste sposoby naszego istnienia.

Inne paralele, które przychodzą mi na myśl oglądając prace dr Krzysztofa Maniaka to "Grizzly Man" Wenera Herzoga oraz "Into the Wild" Sean'a Penn'a. Pojawiają się pytania. Czy my, jako ludzie, jesteśmy w stanie wykonać podróż w odwrotnym kierunku? Czy potrafimy ponownie zbliżyć się do czegoś z czym dawno utraciliśmy łączność? Doskonały film Apichatponga Weerasethakula "Memoria" z 2021 roku wydaje się podpowiadać, że przemieszanie rzeczywistości i snu, uznanie relatywności czasu, mogą być ratunkiem dla naszej zachodniej cywilizacji. Myślę, że w przypadku prac dr Krzysztofa Maniaka mamy do czynienia z podobnym fenomenem. Działania habilitanta podporządkowane są logice, mają swoje założenia i nieuchronnie dążą do rozwiązania. Momenty prawdziwej wolności mogą trwać tylko przez określony okres czasu, następnie zawłaszczane zostają przez system (przypatrzmy się świetnemu teledyskowi grupy Chemical Brothers "Out of Control", w którym symbol rewolucji jakim jest Viva Cola staje się sloganem reklamowym).

Panu dr Krzysztofowi Maniakowi udaje się zachować relację z naturą, przemijaniem, a jego pedantyczne mierzenie się z upływem czasu okazuje się metodą na uzyskanie wolności.

Wszystkie elementy pracy habilitacyjnej przygotowane zostały z niezwykłą dokładnością. Czytając Autoreferat, oglądając portfolio kandydata, nie mogłem się oprzeć skojarzeniu z szwajcarskimi zegarmistrzami-anarchistami z La Chaux-de-Fonds, członkami Federacji Jurajskiej. Opisy prac umieszczone w tekście napisane są z pieczołowitością (habilitant

---

¹ <https://www.artsy.net/artwork/pierre-huyghe-zoodram-4>

podaje nawet gramaturę papieru, na którym drukowane są jego zdjęcia). Godziny pracy poświęcone swoim działaniom zostały przez niego skrupulatnie zarejestrowane i zapisane. W twórczości dr Krzysztofa Maniaka wszystko jest przemyślane i podporządkowane temu by cała energia została wydatkowana na najistotniejsze - na moment absolutnej wolności. Uważam, że dzięki tej żelaznej logice dr Krzysztofowi Maniakowi udaje się powołać do życia Tymczasową Strefę Autonomiczną (Temporary Autonomus Zone). Hakim Bey w swoim tekście pisze: *“TSA to obóz ontologicznej partyzantki, skonstruowany na zasadzie „atak i uciezka”. Plemię musi być w ciągłym ruchu, nawet jeśli nie jest niczym więcej jak zbiorem danych w internecie. TSA musi dysponować środkami obrony; jednak skoro zarówno „atak”, jak i „obrona” winny, na ile to możliwe, wystrzegać się przemocy właściwej Państwu, to słowo „przemoc” trudno nadać wówczas określone znaczenie. Celem ataku są struktury panowania, a zwłaszcza idee; sztuka walki w obronie polega na „niewidzialności” i „niewrażliwości na ciosy”—tym samym stając się rodzajem „okultystycznej” sztuki walki. „Nomadyczna maszyna wojenna” dokonuje podboju niezauważenie i rusza dalej, zanim korekty zostaną naniesione na mapę. A co do przyszłości... Planować autonomię, organizować się w celu jej realizacji, tworzyć ją mogą jedynie ci, którzy już są jednostkami autonomicznymi i suwerennymi. Warunki możliwości autonomii w niej samej spoczywają. Tak więc pierwszy krok ma w pewnym sensie charakter pokrewny satori—dostrzeżenie, że początkiem TSA jest prosty akt jej zrozumienia.”²*

Dr Krzysztof Maniak jest artystą niebywale świadomym wagi wpływającego czasu i właśnie dlatego przeznaczają go na czynności z pozoru nieistotne. W swoich pracach koncentruje on naszą uwagę na “Porządku rzeczy” i nieuchronności procesów zachodzących na Ziemi, które przestaliśmy zauważać z powodu bycia przebudźcowanymi oraz bycia uwikłanymi w cyfrowe protezy.

Konkluzja.

Po wnikliwym zapoznaniu się całością materiału przekazanego mi do sporządzenia recenzji, z absolutną pewnością stwierdzam, że dr Krzysztof Maniak jest samodzielny, niezwykle interesującym artystą. Jest on również kompetentnym pracownikiem naukowym, którego dokonania w obszarach dydaktyki i organizacji na rzecz rodzimej uczelni są niepodważalne. Wszystko to sprawia, że rekomenduję Radzie ds. Stopni Akademii Sztuk

---

² Hakim Bey, Tymczasowa Strefa Autonomiczna, s.8

Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie habilitanta jako osobę gotową do prowadzenia samodzielnej pracy dydaktycznej.

Osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i naukowe kandydata w pełni spełniają wymagania określone w art. 2019 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2021 r., poz 478 ze zm.), dlatego też, w pełni popieram wniosek Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie o nadanie Panu dr Krzysztofowi Maniakowi stopnia doktora habilitowanego.

Z poważaniem

dr hab. Hubert Czerepok

